

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä marraskuuta 2007 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 133/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Katri Valjakka ja ylitarkastaja Veli-Pekka Reskola, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö

- budjettineuvos Kati Suihkonen, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Pirjo Kuusela, Maaseutuvirasto
- osastopäällikkö Pekka Tahvanainen, Pohjois-Karjalan TE-keskus
- tarkastaja Frey Lindström, Varsinais-Suomen TE-keskus
- toimitusjohtaja Hannu Salo, Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitto ry
- luomuneuvoja Esa Partanen, Luomuliitto ry
- vilja-asiamies Minna Oravuo, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

HALLITUKSEN ESITYS

Satovahinkojen korvaamisesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viljelmäkohtainen satovahinkokorvaus voitaisiin maksaa sellaisena epäsuotuisien sääolojen aiheuttamista menetyksistä maksettavana tukena, jonka maksaminen ei enää edellyttäisi valtiontukien

ilmoituksen tekemistä komissiolle ennen korvausten maksamista.

Lisäksi lain säännöksiä ehdotetaan yhdenmukaistettaviksi muiden maatalouden tukimuotoja koskevien säännösten kanssa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta toteaa, että nykyinen laki satovahin-

kojen korvaamisesta (1214/2000), jäljempänä satovahinkolaki, tuli voimaan vuonna 2003. Sa-

tovahinkolain nojalla korvausta voidaan maksaa hallan, raesateen, kaatosateen, rajuilman, poikkeuksellisten tulvien tai muun vastaavan viljelijästä riippumattoman poikkeuksellisen suuren luonnonolojen vaihtelun aiheuttamasta vahingosta kasvavalle tai korjuuvaiheessa olevalle sadolle. Korvausta voidaan maksaa myös poikkeuksellisten talvehtimisolosuhteiden talvehtivalle kasville aiheuttamista vahingoista sekä poikkeuksellisen tulvan tai poikkeuksellisen runsaiden sateiden aiheuttaman märkyyden vuoksi kylvämättä jäämisestä aiheutuneista vahingoista. Nyt käsiteltävänä olevan esityksen tarkoituksena on muuttaa satovahinkolakia siten, että viljelmäkohtainen satovahinkokorvaus olisi sellainen epäsuotuisien sääolojen aiheuttamista menetyksistä maksettava korvaus, jonka maksaminen ei enää edellyttäisi valtiontuki-ilmoitusta komissiolle ennen korvausten maksamista. Lisäksi muutamia lain säännöksiä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi muiden maatalouden tukimuotoja koskevien säännösten kanssa.

Satovahinkokorvaus voitaisiin esityksen mukaan jatkossa maksaa komission asetuksen (EY) N:o 1857/2006, jäljempänä ryhmäpoikkeusasetus, 11 artiklassa tarkoitettuna tukena ilman erillistä valtiontukikäsittelyä komissiossa. Valiokunta toteaa, että muutoksella voidaan nopeuttaa korvausten maksamista viljelijöille. Satovahinkokorvausten käsittely on viime vuosina kestänyt kauan ja käytännössä viljelijät ovat saaneet korvaukset vasta vahinkojen tapahtumista seuraavan vuoden maaliskuuhuhtikuussa. Valiokunta korostaa, että on erittäin tärkeää nopeuttaa korvausten maksamista, nyt satovahinkokorvaukset ovat viipyneet liian pitkään. Valiokunta painottaakin sitä, että satovahinkokorvaukset tulee maksaa jatkossa mahdollisimman nopeasti heti vahinkoja seuraavan vuoden alussa.

Satovahinkokorvauksia voidaan maksaa yleiskorvauksina, jos vahingot ovat tapahtuneet laajalla, maantieteellisesti selvästi rajattavalla alueella. Yleiskorvauksen maksaminen on kuitenkin varsin harvinaista, viimeksi yleiskorvauksia on maksettu vuonna 1998 nurmen ja ruukiin viljelyalan perusteella. Valiokunta toteaa, että yleiskorvaukset jäisivät jatkossakin valtion-

tukia koskevan ilmoitusvelvollisuuden ja valtiontukikäsittelyn piiriin, koska ne eivät täytä ryhmäpoikkeusasetuksessa edellytettyjä vaatimuksia.

Satovahinkolain 2 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että satovahinkokorvausta voitaisiin maksaa siinä tapauksessa, jos sato ei kelpaisi mihinkään kaupalliseen käyttötarkoitukseen. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan esimerkiksi korvauskelpoiselta kasvulohkolta korjattu elintarvikkeeksi tai rehuksi kelpaamaton sato voitaisiin hävittää omalla tilalla polttamalla, mikä ei ole voimassa olevan lain mukaan mahdollista. Lisäksi valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on käynyt ilmi, että yhteisöoikeudelliset säädökset rajaavat käyttöä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että termin "kaupallinen" määrittelemine ja rajaaminen saattavat käytännössä aiheuttaa tulkinnanvaraisuutta. Valiokunta katsoo, että kyseisen termin tarkempi määrittely tulee tehdä asetustasolla, jotta tulkintaongelmilta vältetään satovahinkokorvauksia arvioitaessa.

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ei ole ehdotettu satovahinkolain 4 §:n 3 momentin muuttamista. Satovahinkolain 4 §:n mukaan korvausta ei voida maksaa, ellei valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä, sellaisessa kasvulohkossa aiheutuneesta vahingosta, josta viljelijällä on valtion kanssa tehty sopimus luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisestä, siltä ajanjaksolta, jolta tuottajalle maksetaan Euroopan yhteisön kokonaan tai osittain rahoittamaa siirtymävaiheen tukea tavanomaisesta tuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisen vuoksi. Tämä juontaa alkunsa ajalta, jolloin luomutuotannossa siirtymäsopimuksessa maksettiin korkeampaa siirtymätukea sopimuksen kolmena ensimmäisenä vuotena. Käytäntö on poistunut. Edellä mainittuun lainkohtaan sisältyy valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella korvauksen maksamisesta momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Valiokunta katsoo, että kyseiset siirtymävaiheen tukien maksamista koskevat muutostarpeet tulee selvittää ja tarvittaessa ratkaista valtioneuvoston asetusta muuttamalla.

Kasvilajien yksikköhintaa sekä normisatoa koskevat säännökset ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan ryhmäpoikkeusasetuksen vastaavia säännöksiä. Valiokunta toteaa, että esitettävät muutokset yksikköhintoihin ja normisatoihin eivät merkittävästi tule muuttamaan nykyistä käytäntöä. Valiokunta kuitenkin edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike ja Maaseutuvirasto kiinnittävät alkuvaiheessa erityistä huomiota tilastojen saatavuuteen ja siihen, että hintoja koskeva aineisto on saatavissa mahdollisimman nopeasti, ettei satovahinkokorvausten maksatus viivästy tilastojen keruun takia. Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että jatkossa myös luomutuotannon osalta kerätään erikseen kattavat ja luotettavat satotasot ja sekä markkinahintoja koskevat tilastot.

Valiokunta toteaa, että satovahinkolain 13 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvauksen alentamis- ja epäämisperusteena voisi olla vahinkoon tahallisesti tai huolimattomuudesta myötävaikuttamisen lisäksi se, että viljelyä on harjoitettu paikalla, joka on kunnoltaan tai sijainniltaan kyseiselle viljelykasville sopimaton. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan 13 §:n kohdalla, että korvauksen alentamisen perusteena voisi olla esimerkiksi pellon puutteellinen kuivatus tai erityisen halkanarkojen kasvien viljely lohkoilla, joilla hallowa esiintyy toistuvasti. Kunnoltaan tai sijainniltaan sopimattoman kasvupaikan ominaisuudet vaihtelevat viljelykasveittain, joten arvio tulisi tehdä kunkin kasvulohkon ominaisuuksien ja viljelykasvin asettamien vaatimusten perusteella. Valiokunta katsoo, että lakia sovellettaessa on tärkeää erottaa, milloin on kyseessä todellinen sadonmenetystilanne ja milloin on kyse huolimattomuudesta tai tahallisuudesta. Viime vuosien lämpimien talvien johdosta erilaisia talvivaurioita on esiintynyt aiempaa enemmän esimerkiksi puutarhakasvien viljelyssä. Valiokunta korostaa, että pelkkä vahinkojen esiintymisen kasvu ei voi olla syy korvausten alentamiselle tai epäämiselle. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että lakia sovellettaessa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että korvausten epääminen tai alentaminen kohdistuu erityisesti niihin tapauksiin,

joissa korvausta haetaan samalle kasvulohkolle useana peräkkäisenä vuotena ilman, että viljelykasvia tai viljelytekniikkaa pyrittäisiin lohkolle muuttamaan ja sato varmistamaan näillä toimenpiteillä.

Valiokunta toteaa, että sateisuuden mahdollisesti lisääntyessä lähitulevaisuudessa joudutaan entistä useammin arvioimaan, mitkä ovat riittävät ojitustoimenpiteet kullakin yksittäisellä viljelylohkolla ja mikä on tavanomaiseksi katsottava sademäärä. Sen vuoksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ojitustoimenpiteiden riittävyyttä arvioidaan korvauksia koskevan arvioinnin yhteydessä objektiivisesti. Jos satovahinkokorvausta haetaan toistuvasti useana vuonna peräkkäin, on tällöin arvioitava pellon kuivatuksen yleistä riittävyyttä ja tarpeellisia ojitustoimenpiteitä. Valiokunta korostaa, että korvausta ei tule evätä tai alentaa tilanteissa, joissa vahinkojen syynä ovat muutaman peräkkäisen vuoden poikkeukselliset sääolosuhteet. Valiokunta katsoo, että viljelijöiltä ei tule edellyttää poikkeuksellisen hyviä kasvupaikkoja tai kohtuuttoman kalliita ja vaikeasti toteutettavia investointeja viljelyolosuhteiden parantamiseksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

8 §. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että pykälän 5 momentin tuen hakemista koskevassa sääntelyssä on harkinnanvaraisuutta, eivätkä kriteerit tuen hakemiselle ole riittävän selkeät. Voimassa olevan lainsäädännön ja edelleen ehdotuksen mukaan voimaan jäävän säädöstekstin mukaan hakemuksen voi tehdä sadonkorjuun yhteydessä, jos vahinko on vasta tuolloin todettavissa. Satovahinkohakemus on kuitenkin tehtävä hyvissä ajoin ennen satovahingon kärsineen kasvulohkon sadonkorjuun päättymistä. Valiokunta toteaa, että sadonkorjuun jälkeen tehtä-

vien hakemusten perusteella ei myönnetä korvausta. Säännöksen tarkentaminen siten, että siinä säädettäisiin joitain tarkkoja aikarajoja tai päivämääriä, ei ole kuitenkaan käytännössä mahdollista muiden kuin talvehtimisvahinkojen osalta. Tämä johtuu siitä, että erilaisilla kasvialajeilla satovahingot ovat havaittavissa hyvin eri aikoina.

Valiokunnan näkemyksen mukaan kyseistä säännöstä satovahinkohakemuksen tekemisestä hyvissä ajoin tulee tarkentaa. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa 8 §:n 5 momenttia muutettavaksi lisäämällä momenttiin maininta siitä, että hakemus on kuitenkin tehtävä niin hyvissä ajoin ennen satovahinkoa kärsineen kasvulohkon sadonkorjuun päättymistä, että satovahingon arviointi voidaan suorittaa. Tällöin voidaan varmistaa se, että hakijalla on mahdollisuus saada korvausta niistäkin satovahingoista, jotka havaitaan vasta sadonkorjuun yhteydessä. Samalla satovahinkojen arvioinnin tekeminen pystytään kuitenkin myös turvaamaan.

9 §. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetusta pykälästä ei käy riittävän selkeästi ilmi tukia koskeva yleinen ylikorvauskielto. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että Suomen satovahinkokorvausjärjestelmässä ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisten tukien enimmäismäärä voisi teoriassa ylittyä vain siinä tapauksessa, että satovahinkokorvauksia maksettaisiin myös lain tarkoittamina yleiskorvauksina. Ehdotuksen mukaan ryhmäpoikkeuksen

tuen kasautumiskieltoja (19 artiklan 2 ja 3 kohta) sovellettaisiin vain yleiskorvauksen yhteydessä. Valiokunta toteaa, että ryhmäpoikkeusasetuksen 19 artiklan 3 kohdassa viitataan kuitenkin myös vähämerkityksellistä tukea koskevaan asetukseen (EY) n:o 1860/2004, joka myös on otettava huomioon kiellettynä tukien kasaantumisena. Valiokunnan käsityksen mukaan tukia koskeva ylikorvauskielto tulisi säätää yleisempänä, jotta ryhmäpoikkeusasetuksen edellytysten täyttymisestä ei syntyisi epäselvyyttä. Valiokunta katsoo, että 9 §:stä tulee poistaa viittaus edellä mainittuihin ryhmäpoikkeusasetuksen 19 artiklan 2 ja 3 kohtaan ja lakiin lisätä uusi 9 a §. Tällöin epäselvyys ryhmäpoikkeusasetuksen edellytysten täyttymisestä poistuisi.

9 a § (*uusi*). Viitaten edellä 9 §:n kohdalla esitettyyn valiokunta ehdottaa lakiin lisättäväksi säännökset viittauksista ryhmäpoikkeusasetukseen. Pykälässä säädettäisiin korvausten enimmäismäärästä viitaten ryhmäpoikkeusasetuksen 19 artiklan 2 ja 3 kohtaan. Näin tukien kasaantumiskielto olisi yleinen ja koskisi sekä viljelmäkohtaisia satovahinkokorvauksia että yleiskorvauksia.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

*Valiokunnan muutosehdotukset***Laki****satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan satovahinkojen korvaamisesta 21 päivänä joulukuuta 2000 annetun lain (1214/2000) 1 §, 2 §:n 2 momentti, 6 §, 7 §:n 1 ja 4 momentti, 8 §:n 1 ja 5 momentti, 9 § sekä 13 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 6 §, 7 §:n 1 ja 4 momentti sekä 8 §:n 5 momentti laissa 434/2007, sekä *lisätään* lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

1, 2, 6 ja 7 §
 (Kuten HE)

9 §

Yleiskorvaus

8 §

Viljelmäkohtainen satovahinkokorvaus

(1 mom. kuten HE)

— — — — —
 Tässä pykälässä tarkoitettua korvausta on haettava ennen kuin sadonkorjuu vahinkoalalla aloitetaan. Jos vahinko on todettavissa vasta satoa korjattaessa, hakemuksen voi tehdä sadonkorjuun yhteydessä. Hakemus on kuitenkin tehtävä *niin* hyvissä ajoin ennen satovahinkoa kärsineen kasvulohkon sadonkorjuun päättymistä, *että satovahingon arviointi voidaan suorittaa*. Sadenkorjuun jälkeen tehdyn hakemuksen perusteella korvausta ei myönnetä. Talvehtimisvahinkojen osalta hakemus on tehtävä ennen vahingoittuneen kasvuston rikkomista ja viimeistään vahingon ilmenemistä seuranneen kesäkuun 15 päivänä. Maaseutuvirasto voi antaa määräyksiä korvausta haettaessa noudatettavasta menettelystä.

Jos vahinko on aiheutunut laajalla, maantieteellisesti selvästi rajattavalla alueella, valtioneuvoston asetuksella säädettävillä perusteilla voidaan maksaa vahinkoa kärsineille viljelijöille yleiskorvauksia. (*Poist.*)

9 a §

Korvauksen enimmäismäärä

Edellä 8 §:ssä tarkoitettut viljelmäkohtaiset satovahinkokorvaukset ja 9 §:ssä tarkoitettut yleiskorvaukset eivät saa yhdessä tai erikseen johtaa 1 §:ssä tarkoitetun komission asetuksen 19 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin ylikorvauksiin kenenkään korvauksensaajan osalta. (Uusi)

13 §
 (Kuten HE)

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

MmVM 9/2007 vp — HE 133/2007 vp

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Pentti Oinonen /ps
vpj.	Pertti Hemmilä /kok	Klaus Pentti /kesk
jäs.	Susanna Haapoja /kesk (osittain)	Petri Pihlajaniemi /kok
	Hannu Hoskonen /kesk	Erkki Pulliainen /vihr
	Anne Kalmari /kesk	Kari Rajamäki /sd (osittain)
	Johanna Karimäki /vihr	Arto Satonen /kok
	Lauri Kähkönen /sd	Katja Taimela /sd
	Esa Lahtela /sd	Pekka Vilkuna /kesk.
	Mats Nylund /r	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.